

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยาของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์กิตติชัย อัครพิพัฒน์กุล
ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยาของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิธีการวิจัย: เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 56 คน ในวันปัจฉิมนิเทศของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลการวิจัย: จากการตอบแบบสอบถามของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 56 คน ประกอบด้วย ชาย 23 คน (41.07%) หญิง 33 คน (58.92%) มีภูมิลำเนาที่กรุงเทพ/ปริมณฑล 14 คน (25%) ภาคกลาง 17คน (30.36%) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 คน (1.8%) ภาคตะวันออก 9 คน (16.07%) ภาคใต้ 15 คน (26.78%) มีความต้องการที่จะปฏิบัติงานในฐานะจักษุแพทย์ที่ภาคกลางมากที่สุด เป็นจำนวน 20 คน (35.71%) ผู้ที่ต้องการเรียนต่อเฉพาะทางจำนวน 55 คน (98.21%) ในจำนวนนี้มีความต้องการเรียนต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยา 16 คน (28.57%) เหตุผลส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนคือ คิดว่างานทางจักษุวิทยาเป็นงานที่สะอาด 12 คน (21.42%) ส่วนเหตุผลที่ไม่เลือกเรียนคือ คิดว่าเป็นสาขาที่มีอัตราแข่งขันสูง เป็นจำนวน 29 คน (51.78%) แพทย์ที่ถนัดในการผ่าตัด 24 คน ต้องการเรียนจักษุวิทยา 10 คน (41.66%) ไม่ต้องการเรียนจักษุวิทยา 14 คน (58.33%)

ส่วนแพทย์ที่ไม่ถนัดในการผ่าตัด 32 คน ต้องการเรียนจักษุวิทยา 6 คน (18.75%) ไม่ต้องการเรียนจักษุวิทยา 26 คน (81.25%)

วิจารณ์: บัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง มีความต้องการศึกษาต่อเฉพาะทางค่อนข้างมาก แต่เฉพาะทางจักษุวิทยายังเป็นสัดส่วนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากยังคิดว่ามีอัตราการแข่งขันสูงทั้งในด้านสถานที่เรียน จำนวนตำแหน่งที่รับที่ค่อนข้างน้อย

สรุปผลการวิจัย: ปัจจัยหลักที่ทำให้บัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยาคือ แนวคิดที่ว่างานทางจักษุวิทยาเป็นงานที่สะอาด และปัจจัยที่ทำให้บัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยาคือ อัตราการแข่งขันที่สูง ส่วนความถนัดทางการผ่าตัดไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ

บทนำ

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ใน ยังคงเป็นปัญหาที่พบได้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการขาดแคลนแพทย์ในพื้นที่ที่ไม่ใช่เขตเมืองหลวงหรือในจังหวัดที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญไม่สามารถรับบริการ

ทางการแพทย์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างเพียงพอ สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรในพื้นที่มีค่อนข้างน้อยใน เขตชนบทเมื่อเทียบกับในเมืองใหญ่ๆ การขาดแคลน บุคลากรทางการแพทย์ก็เกิดขึ้นในวงการจักษุวิทยา เช่นกัน ปัจจุบันประเทศไทยมีจักษุแพทย์ประมาณพัน กว่าคน โดยดูแลประชากรคนไทยประมาณ 70 กว่าล้าน คน คิดเป็นสัดส่วนที่จักษุแพทย์ 1 คนต้องรับผิดชอบ ดูแลประชากรคนไทยค่อนข้างมาก แต่ในความเป็น จริงในพื้นที่ชนบทจักษุแพทย์ 1 คน ต้องมีภาระความ รับผิดชอบจำนวนคนไข้ที่มากกว่าพื้นที่ในเขตเมือง เนื่องจากมีการกระจายตัวของจักษุแพทย์ค่อนข้างน้อย ในเขตชนบท การสำรวจและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับความ ต้องการของบัณฑิตแพทย์ที่จบใหม่ ไม่ว่าจะต้องการจะ เลือกเรียนต่อเพื่อจะเป็นแพทย์เฉพาะทางสาขาใดๆ จะ มีความสอดคล้องกับภูมิลำเนาบ้านเกิดหรือไม่^{1,3} จะเป็น คำตอบที่สามารถจะสะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการกลั บไปทำงานให้ถิ่นพำนักของตนเองอย่างยาวนานมาก ที่สุด รวมทั้งเหตุผลในการเลือกเรียนต่อเฉพาะทางใน สาขาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาจักษุวิทยาซึ่งเป็น สาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของประชากรคนไทย² ก็จะเป็นข้อมูลในการมองเห็น แนวทางในการจัดสรรบริหารอัตรากำลังจักษุแพทย์ให้ กระจายออกไปทำงานในส่วนภูมิภาคต่างๆอย่างเหมาะสมและทั่วถึง

วิธีการวิจัย

ในงานวิจัยนิเทศของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา พ.ศ. 2557 มี

บัณฑิตแพทย์ที่เข้างาน ได้รับแบบสอบถามเรื่องปัจจัย สำคัญที่มีผลต่อการเลือกเรียนต่อทางจักษุวิทยาของ นักศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 6 และได้ตอบ แบบสอบถามด้วยความสมัครใจ⁴ ภายหลังจากที่บัณฑิตได้ ร่วมงานเสร็จ มีบัณฑิตได้ส่งแบบสอบถามกลับทั้งหมด 68 คน พบว่ามีแบบสอบถามที่ตอบกลับแบบสมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ในการวิจัยมีเพียง 56 คน หลังจากได้ แบบสอบถามกลับมาทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมารวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลกันต่อไป

ผลการวิจัย

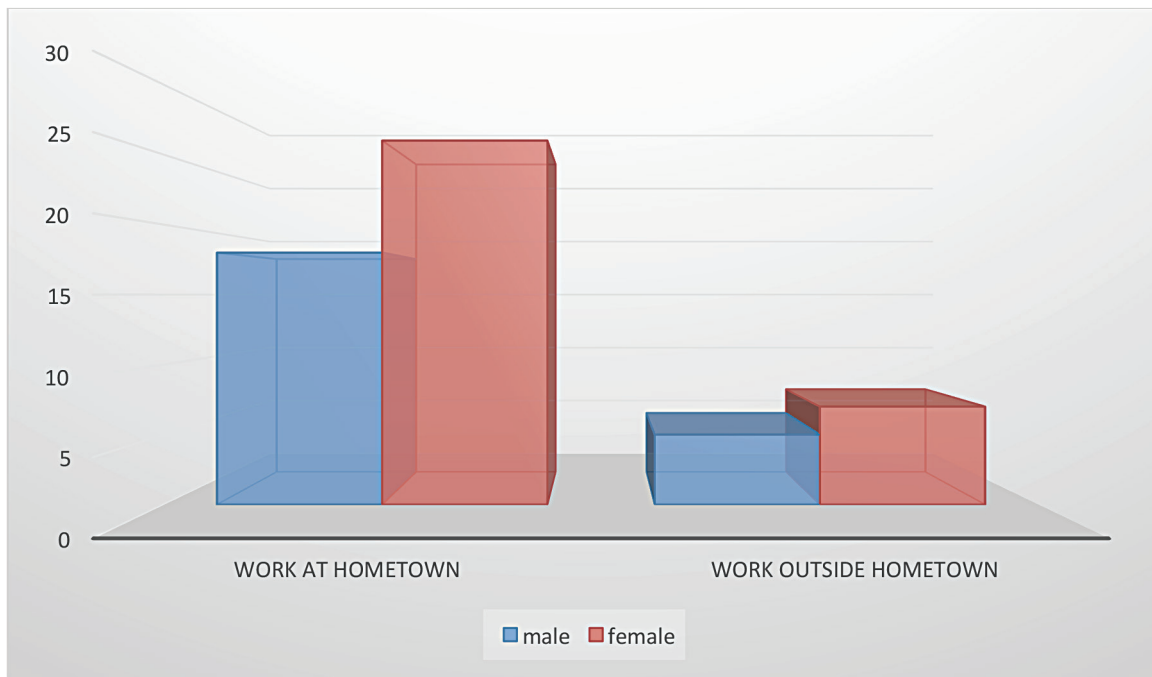
จากการตอบแบบสอบถามในงานวิจัยครั้งนี้ บัณฑิตแพทย์ที่ได้ส่งแบบสอบถามในงานวันนั้นมี ทั้งหมด 56 คน ประกอบด้วยบัณฑิตแพทย์ชาย 23 คน คิดเป็นร้อยละ 41.07 บัณฑิตแพทย์หญิง 33 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.13 โดยมีภูมิลำเนาบ้านเกิดกระจายอยู่ทั่ว ประเทศ แบ่งออกเป็นเขตภาคดังนี้ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 14 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ภาคกลาง 17 คน คิดเป็นร้อยละ 30.35 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.78 ภาคตะวันออก 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.07 ภาคใต้ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 26.78 แต่ในจำนวน นี้มีบัณฑิตแพทย์ที่ประสงค์จะเลือกทำงานหลังจบการ ศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิตดังนี้ กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล 12 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ภาคเหนือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.78 ภาคกลาง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.35 ภาคตะวันออก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71 ภาคใต้ 14 คน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลการกระจายตัวของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แบ่งตามภูมิลำเนาและพื้นที่ที่ต้องการไปทำงานในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

การกระจายตัว	กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก และภาคใต้	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
จำนวนตามภูมิลำเนา, (%)	14 (25.00)	0 (0.00)	17 (30.35)	1 (1.78)	9 (16.07)	15 (26.78)
จำนวนตามพื้นที่ ที่ต้องการไป, (%)	12 (21.43)	1 (1.78)	20 (35.71)	3 (5.35)	6 (10.71)	14 (25.00)

จากข้อมูลทำให้เราทราบว่าบัณฑิตแพทย์ที่
ประสงค์จะทำงานในที่ที่เดียวกันกับภูมิลำเนาของตนเอง
47 คน คิดเป็นร้อยละ 83.93 แบ่งเป็นบัณฑิตแพทย์ชาย

18 คน บัณฑิตแพทย์หญิง 26 คน และประสงค์ที่จะ
ทำงานนอกภูมิลำเนาเดิม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.07
(ตามแผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 แสดงข้อมูลจำนวนบัณฑิตแพทย์ที่ประสงค์จะทำงานในที่ที่เดียวกันกับภูมิลำเนาและนอกภูมิลำเนาของตนเอง

นอกจากนี้เมื่อถามเกี่ยวกับความต้องการในการศึกษาต่อ พบว่าบัณฑิตแพทย์ต้องการศึกษาต่อเฉพาะทางผู้เชี่ยวชาญ 55 คน คิดเป็นร้อยละ 98.21 มีแค่บัณฑิตแพทย์เพียงคนเดียวที่เป็นผู้หญิง มีความประสงค์ไม่เรียนต่อเฉพาะทาง ส่วนในกลุ่มที่เรียนต่อเฉพาะทางพบว่ามี

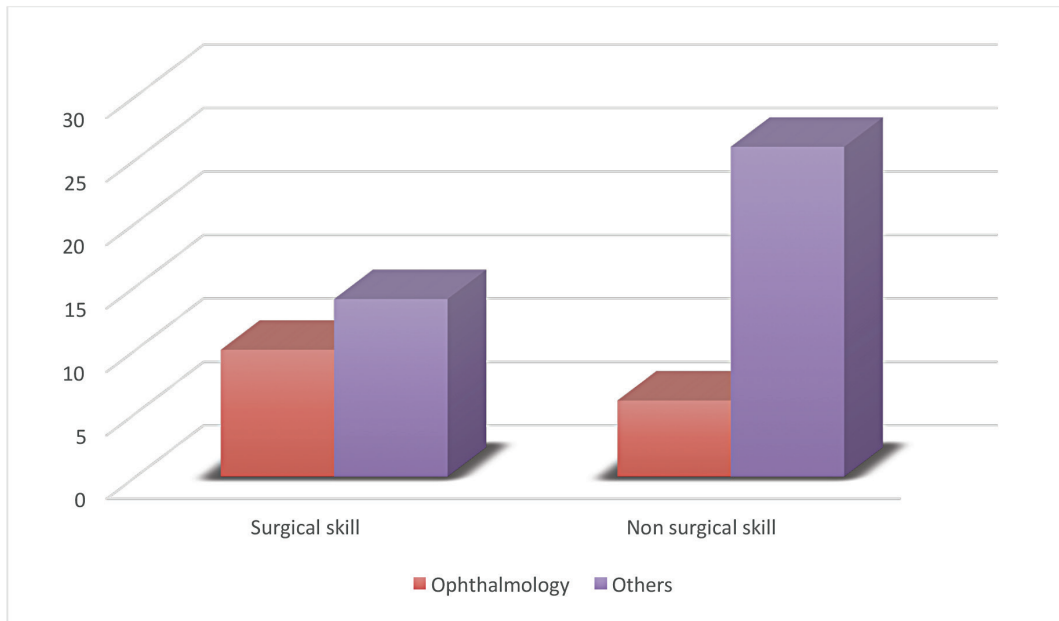
เพียง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 29.09 มีความประสงค์จะเรียนต่อเฉพาะทางทางจักษุวิทยา ส่วนที่เหลือ 39 คน คิดเป็นร้อยละ 70.91 มีความต้องการเรียนต่อเฉพาะทางในสาขาอื่นๆ (ตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความตั้งใจในการเรียนต่อและสาขาที่สนใจจะเรียนต่อของบัณฑิตแพทย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

	ทั้งหมด	เพศชาย	เพศหญิง
จำนวนทั้งหมด, (%)	56 (100.00)	23 (41.07)	33 (58.13)
จำนวนที่ต้องการเรียนต่อ, (%)	55 (98.21)	23 (41.81)	32 (58.18)
จำนวนที่ไม่ต้องการเรียนต่อ, (%)	1 (1.79)	0 (0.00)	1 (100.00)
จำนวนที่ต้องการเรียนจักษุวิทยา, (%)	16 (29.09)	7 (43.75)	9 (56.25)
จำนวนที่ต้องการเรียนสาขาอื่น, (%)	39 (70.91)	16 (41.02)	23 (58.97)

โดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนสาขาจักษุวิทยาเพราะคิดว่างานทางจักษุวิทยาเป็นงานที่สะอาด จำนวน 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.42 ส่วนเหตุผลที่ไม่เลือกเรียนต่อทางสาขาจักษุวิทยาคือคิดว่าจักษุวิทยาเป็นสาขาที่มีอัตราการแข่งขันสูงจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 51.78 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดในงานที่ใช้ทักษะการผ่าตัดกับการอยากเรียนต่อทางจักษุ

วิทยามีบัณฑิตแพทย์ที่มีความถนัดในการผ่าตัดต้องการเรียนต่อทางจักษุวิทยามีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 และไม่ต้องการเรียนต่อจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ส่วนบัณฑิตแพทย์ที่ไม่ถนัดในการผ่าตัดต้องการเรียนต่อทางจักษุวิทยามีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และไม่ต้องการเรียนต่อจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 (ตามแผนภูมิที่ 2)

แผนภูมิที่ 2 แสดงข้อมูลของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีและไม่มีทักษะในการผ่าตัดสัมพันธ์กับความต้องการเรียนต่อทางจักษุวิทยา

วิจารณ์

การกระจายตัวของบัณฑิตแพทย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีการศึกษา 2557 พบว่ามาจากทั่วภูมิภาคในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดีก็ยังคงพบว่ามีส่วนใหญ่อยังคงมาจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรวมทั้งภาคกลาง ซึ่งมีจำนวนมากคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าภูมิภาคอื่นๆ รวมกัน บัณฑิตแพทย์มีความต้องการทำงานในพื้นที่ที่เป็นภูมิลำเนาเดิมของตนเองหรือใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 83.93 ซึ่งในความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ดีที่จะได้มีแพทย์ที่เป็นคนพื้นที่ได้กลับไปทำงานเพื่อจะพัฒนางานสาธารณสุขในเขตบ้านเกิดและสามารถช่วยเหลือคนไข้ในภูมิลำเนาเดิมของตนเอง ทำให้มีโอกาสในการปฏิบัติงานในที่นั้นๆ อย่างยาวนาน แต่ในทางกลับกันก็จะเห็นได้ว่ายังมีการกระจุกตัวของแพทย์ที่ได้รับโอกาสมาศึกษาที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ในวงจำกัดเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรวมทั้งภาคกลาง ทำให้เราต้องแก้ไขตั้งแต่จุดเริ่มต้นโดยการกระจาย

การรับสมัครนักศึกษาแพทย์ให้มีการกระจายอย่างเท่าเทียมจากภูมิภาคต่างๆ ซึ่งจะยังผลต่อเนื่องมาถึงการเลือกเรียนต่อเฉพาะทาง จากงานวิจัยเราพบว่าบัณฑิตแพทย์เกือบทั้งหมดต้องการศึกษาต่อ และในจำนวนนั้นมีบัณฑิตแพทย์ต้องการศึกษาต่อเฉพาะทางจักษุวิทยาถึงร้อยละ 39.09 ซึ่งถือว่าเมื่อเทียบกับจำนวนทั้งหมดของสาขาที่มี ก็นับว่าจักษุวิทยาเป็นสาขาที่บัณฑิตแพทย์ยังคงความนิยมในการเลือกเรียนต่อ โดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่เลือกเพราะคิดว่าเป็นงานที่สะอาดและคิดว่าเป็นงานที่มีอนาคตและมั่นคง ในทางกลับกันปัจจุบันจำนวนที่บัณฑิตแพทย์ที่ต้องการเรียนต่อทางจักษุวิทยามีจำนวนมากกว่าตำแหน่งที่เปิดเรียนได้ในแต่ละปี ทำให้บัณฑิตแพทย์ส่วนหนึ่งที่ไม่เลือกสาขาวิชานี้เพราะคิดว่าเป็นสาขาที่การแข่งขันที่ค่อนข้างสูง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการจัดสรรตำแหน่งในการเรียนต่อสาขาใดสาขาหนึ่งคงต้องคำนึงถึงภาพรวมทั้งประเทศว่าสถานการณ์ของประเทศไทยมีความต้องการแพทย์สาขาใดมากน้อยเพียงใด จำนวนที่สามารถรับเรียนต่อ

ได้ในสาขาวิชาต่างๆก็จะสะท้อนตามความเป็นจริงทางสังคมนั้นๆ งานวิจัยนี้ได้ทำขึ้นเพียงเป็นแค่มุมมองจากบัณฑิตแพทย์ที่จบใหม่ที่ต้องการจะเรียนต่อเพียงด้านเดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงจะยังใช้เป็นเกณฑ์ในการคุณภาพรวมการขาดแคลนแพทย์ของทั้งประเทศไม่ได้

สรุป

งานวิจัยนี้จึงได้สะท้อนความเป็นกลุ่มตัวอย่างของบัณฑิตแพทย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้นซึ่งในประเทศไทยนั้นบัณฑิตแพทย์ที่มาเรียนส่วนใหญ่มาจากภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หมายถึงยังมีกระจุกตัวของแพทย์อยู่เฉพาะในพื้นที่ที่ค่อนข้างเจริญ และบัณฑิตแพทย์ส่วนใหญ่เมื่อจบมาแล้วยังต้องการเรียนต่อเฉพาะทางเป็นส่วนใหญ่ โดยสาขาจักษุวิทยายังคงเป็นสาขาอันดับต้นๆที่บัณฑิตแพทย์ยังเลือกที่จะเรียนต่อ ทำให้มีอัตราการแข่งขันในสาขานี้ค่อนข้างสูง แต่ในภาพรวมของระบบสาธารณสุข สิ่งที่สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการเป็นอันดับต้นๆก็จะต้องจัดสมดุลให้มีการกระจายตัวของแพทย์สาขาต่างๆอย่างเหมาะสมเพื่อสามารถตอบโจทย์การดูแลสุขภาพของประชาชนคนไทยได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. Knox KE1, Getzin A, Bergum A, McBride P, Rieselbach R, Friedsam D. Short report: factors that affect specialty choice and career plans of Wisconsin's medical students. WMJ. 2008 Dec;107(8):369-73.
2. Borges NJ1, Manuel RS, Duffy RD, Fedyna D, Jones BJ. Influences on specialty choice for students entering person-oriented and technique-oriented specialties. Med Teach. 2009 Dec;31(12):1086-8.
3. Lynch DC1, Newton DA, Grayson MS, Whitley TW. Influence of medical school on medical students' opinions about primary care practice. Acad Med. 1998 Apr;73(4):433-5.
4. Dikici MF, Yaris F, Topsever P, Tuncay Muge F, Gurel FS, Cubukcu M, Gorpelioglu S. Factors affecting choice of specialty among first-year medical students of four universities in different regions of Turkey. Croat Med J. 2008 Jun;49(3):415-20.

Factors Affecting Decision to Specialize in Ophthalmology of Graduated Medical Students at Thammasat University

Kittichai Aukkarapipatkul, M.D.

Department of ophthalmology, Faculty of medicine, Thammasat University

Abstract

Objective: To study the factors which influence the decision making in continuing ophthalmology training of medical graduates from Thammasat university.

Methodology: This cross-sectional study was conducted by questionnaires on post training day of medical graduates.

Results: Fifty six medical graduates of Thammasat university were recruited. Female (33 graduates, 58.92%) was predominant. Their hometowns were in Bangkok and surroundings (14, 25%), central region (17, 30.36%), north-eastern part (1, 1.8%), the east (9, 16.07%), and the south (15, 26.78%). Most of medical graduates (20, 35.71%) desired to work as ophthalmologists in central region of Thailand. Fifty five graduates (98.21%) willed to continue residency training and sixteen ones (28.57%) interested in ophthalmology. Main reason of selecting was the

cleanliness of work (12, 21.42%) and the reason of non-selection was the high competition (29, 51.78%). Among 24 surgically skillful ones, 10 persons (41.66%) interested in ophthalmology and 14 persons (58.33%) disinterested. Among 32 unskillful ones, 6 persons (18.75%) interested in ophthalmology and 26 persons (81.25%) disinterested.

Discussion: Medical graduates of Thammasat university mostly lives in the central region of Thailand and markedly interested in continuing residency training. Ophthalmology was less concerned due to high competitive rate, small number of training centers and limited positions.

Conclusions: The main factor of interest in ophthalmology training was the clean work and of the disinterest was highly competitive rate. The surgical skill was not the important factor in continuing study.